

Nr 351

Av herr **Setterberg** i Vilske-Kleva, med förslag till förordning angående ändring i förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning.

I proposition nr 6 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till vissa ändringar i förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Ändringarna syftar främst till att underlätta långfristiga investeringar.

Såsom finansministern anför har lagstiftningen om investeringsfonder i rådande konjunkturläge visat sig vara ett verksamt medel att stimulera investeringsverksamheten och därigenom skapa ökade sysselsättningsmöjligheter. Jag delar finansministerns uppfattning, att denna lagstiftning i stort sett får anses ändamålsenligt utformad, och anser den i propositionen föreslagna utvidgningen av möjligheterna att taga investeringsfonderna i anspråk välbetänkt.

En ofrånkomlig förutsättning för att man skall vinna syftet med lagstiftningen — icke minst dess utnyttjande för kostnadskrävande men i dagens läge nödvändiga långtidsinvesteringar — är dock uppenbarligen att avsättningarna till fonderna kommer att ske med de avsevärda belopp, som erfordras för investeringar av sådan storleksordning, att de i avsedd grad påverkar arbetstillgången och samhällsekonomin i dess helhet. Sker avsättningar endast i begränsad omfattning, blir hela anordningen mer eller mindre ett slag i luften.

Avsättningarna för de tre beskattningsåren 1955—1957 har i medeltal uppgått till 169 milj. kr. (prop. nr 6 s. 9). Detta är förvisso ett i och för sig stort belopp, men sett i belysning av nationalbudgetens siffror framstår det som ganska ringa. Nationalbudgetens slutsumma (för år 1958) är enligt årets statsverksproposition 71 800 milj. kr., och de privata inhemska investeringarna redovisas med 10 700 milj. kr. Avsättningarna uppgår icke ens till 1,6 procent av sistnämnda belopp. Vid en bedömning av utsikterna för en ökning av fondavsättningarna under den närmaste tiden måste främst beaktas, att det svenska näringslivet under de ovannämnda tre åren arbetat under mindre ogynnsamma konkurrensförhållanden än dem, som man under de närmaste åren dess värre måste räkna med. De farhågor beträffande framtidsutsikterna, vilka såväl myndigheter som näringslivets representanter vid upprepade tillfällen låtit komma till uttryck, sammanhänger icke minst med de västeuropeiska samarbetssträvandena på det ekonomiska om-

rådet, vilka finansministern med all rätt anser vara en av de främsta anledningarna till att kostnadskrävande långtidsinvesteringar är nödvändiga. Det bör vidare beaktas, att avsättningarna under de ovannämnda tre åren till stor del icke torde ha härflutit från den under beskattningsåret förvärvade vinsten utan från de ur företagsekonomisk synpunkt obefintliga »vinster», som många företag på grund av övergångsbestämmelserna till de skärpta varuvärderingsreglerna nödgats redovisa såsom skattepliktig inkomst. Trots den stimulans till fondavsättningar, som kan antagas bli en följd av att fonderna numera i viss utsträckning fått tagas i anspråk för sitt ändamål, är det på grund av ovan angivna omständigheter tvivelaktigt, om de framtida fondavsättningarna ens kommer att uppgå till det förenämnda medeltalet.

Under förarbetena till lagstiftningen om investeringsfonder underströk såväl företagsbeskattningskommittén som Kungl. Maj:t och riksdagen angelägenheten av att denna lagstiftning utformades så, att företagen stimulerades att använda den, och vissa bestämmelser i detta syfte infördes. Under remissbehandlingen och ärendets handläggning i riksdagen kom dock den uppfattningen till uttryck, att dessa bestämmelser måste befaras icke innebära tillräcklig stimulans till avsättningar i önskvärd omfattning.

I syfte att öka företagets benägenhet att verkställa avsättningar till fonderna yrkades i motioner till 1955 års riksdag, att större del av fonderna än 30 procent efter viss tid måtte ställas till företagets fria förfogande. Sålunda föreslogs i två likalydande motioner en höjning av nämnda procentsats och i två andra motioner, att företagen efter tio år skulle äga rätt att utan arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd få disponera ytterligare 30 procent.

Bevillningsutskottet anslöt sig emellertid i sitt av riksdagen godkända betänkande (nr 45) till det i propositionen framlagda förslaget i denna del. Finansministern hade i propositionen (nr 100 sid. 293) framhållit, att under hand kunna erfarenheter kunde ge vid handen, att en omprövning av ifrågavarande regler vore befogad. Då några hållpunkter för bedömningen av verkningarna av dessa regler inte för det dåvarande funnes, ansåg finansministern emellertid försiktigheten bjuda, att man innan närmare erfarenheter vunnits stannade för kommitténs förslag. Utskottet förklarade sig dela finansministerns uppfattning och underströk i likhet med finansministern, att under hand kunna erfarenheter kunde föranleda en omprövning av reglerna i ena eller andra riktningen.

De erfarenheter som numera vunnits bestyrker dels, såsom ovan anförts, att avsättningar icke kommit till stånd i önskvärd omfattning, dels att den fria sektorn icke i nämnvärd om ens någon mån kan antagas minska de belopp, som kommer att stå till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande. Det förefaller nämligen troligt att de nuvarande fonderna till huvudsaklig del kommer att få tagas i anspråk före femårsperiodens utgång.

När det gäller att stimulera till avsättningar torde näppeligen några åtgärder medföra bättre effekt på företagens benägenhet att använda sig av lagstiftningen än en ökning av den fria sektorn. Det bör bemärkas, att vid den tidpunkt då stimulansen till avsättningar är aktuell, d. v. s. då avsättningarna av företagen beslutas, *hela* fondavsättningen ställes till förfogande för konjunkturutjämning, därav 70 procent under obegränsad tid och 30 procent under 5 år. Eftersom företagen vid de framtida avsättningarna städse nödgas räkna med den eventualiteten, att den förstnämnda delen av de avsatta vinstmedlen icke under överskådlig tid kan — utan kännbar skatteskärpning — av företaget disponeras, är det av psykologiska skäl förklarligt att storleken av den efter fem år frigjorda fondandelen får en dominerande betydelse vid ställningstagandet. Huruvida en höjning av den fria sektorn lämpligen bör ske i enlighet med det ovanberörda yrkandet genom att 30 procent frigöres efter fem år och 30 procent efter tio år eller genom en höjning av den efter fem år frigjorda fondandelen är måhända tveksamt. För egen del anser jag övervägande skäl tala för den sistnämnda metoden och förordar därför, att den i 5 § angivna procentsatsen höjes till förslagsvis 50 procent. Härigenom skulle man avsevärt öka utsikterna att snabbt få fonderna åter fyllda.

Skulle läget på arbetsmarknaden föranleda att fonden av arbetsmarknadsstyrelsen toges i anspråk redan inom femårsperioden, komme styrelsen likväl att förfoga över hela fonden. Om däremot konjunkturförhållandena skulle förbättras så att arbetsmarknadsstyrelsens ingripande icke påkallas inom femårsperioden, skulle författningsändringen likaledes få gynnsamma verkningar genom att skapa en välbehövlig ökning av företagens investeringsmöjligheter till båtnad för deras motståndskraft och konkurrensförmåga.

Något tekniskt hinder föreligger icke att tillämpa bestämmelser om ökning av den fria sektorn redan beträffande avsättningar, för vilka avdrag kommer att medgivas vid taxeringen innevarande år. Den av mig föreslagna författningsändringen bör för vinnande av en snabb fondökning enligt min mening tillämpas redan vid 1959 års taxering.

Under åberopande av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte antaga det i proposition nr 6 till innevarande års riksdag framlagda förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning med de ändringarna, att 5 § samt p. 2) av övergångsbestämmelserna erhåller följande lydelse:

5 §.

Å konto — — — 22 §§ stadgas.

Sedan fem år förflutit från ingången av det kalenderår varunder inbetalningen verkstälts, äger företaget att efter uppsägning hos riksbanken uttaga högst *femtio* procent av det ursprungligen inbetalta beloppet eller, i förekommande fall, av vad därav återstår efter återbetalning enligt 18 §. Det belopp som sålunda ifrågakommer till uttag efter uppsägning skall minskas med vad som må hava återbetalats med stöd av 16 och 22 §§. Har uttag efter uppsägning skett, åligger det riksbanken att lämna underrättelse därom till länsstyrelsen för att tillställas vederbörande taxeringsmyndighet. Särskild underrättelse skall lämnas för varje i 3 § angivet konto från vilket uttag skett samt innehålla uppgift om företagets namn och adress ävensom det uttagna beloppets storlek.

När medel utbetalas med stöd av 16 och 22 §§, skola tidigare inbetalta medel tagas i anspråk före senare insättningar.

2. Denna förordning skall icke — utom i vad den avser 5 § — äga tillämpning i fråga om 1959 års taxering eller i fråga om eftertaxering för år 1959 eller tidigare år.

Stockholm den 27 januari 1959

Einar Setterberg